

D. Nausėdienė lituanistiniame forume: remkimės mūsų išeivijos patirtimi, kad lituanistinės mokyklos taptų patrauklesnės

Kovo 16 d. Londone įvyko penktasis Lituanistinio ugdymo forumas. Dalinamės forumo globėjos pirmosios ponios Dianos Nausėdienės kreipimusi į forumo dalyvius.

Gerbiamieji forumo dalyviai,

šiandien švenčiame mažą, bet reikšmingą jubiliejų - susirinkome į 5-ąjį Lituanistinį forumą.

Tai 5-asis mūsų susibūrimas dėl lietuvių kalbos išsaugojimo, populiarinimo bei jos prestižo pasaulyje stiprinimo. Dėl mūsų vaikų teisės kalbėti gimtąja kalba bet kuriame mūsų Žemės kampelyje. Dėl retos kalbinės ir ypatingos šeimų kultūrinės tapatybės puoselėjimo ne tik gimtinėje.

Tai puikus laikas įsivertinti, ką nuveikėme ne tik mūsų Tėvynėje, bet ir pasaulyje dėl Lietuvos unikalumo išryškavimo. Nepaprastai džiugu šiandien čia, gerbiamieji forumo dalyviai, pasveikinti ne tik tautiečius, bet ir užsienyje besimokančius, tyrinėjančius, dėstančius lietuvių kalbą, suvokiančius jos, kaip unikalios lingvistinės retenybės, vertę. Išstarti nuoširdžius padėkos žodžius ministrams, politikams – Vyriausybės ir Seimo atstovams, visai tarptautinei, globaliai, profesionaliai, akademiniai bendruomenei, lietuvių kalbos – šio antropologinio, istorinio, lingvistinio rariteto – tyrėjams, ekspertams, saugotojams ir puoselėtojams, visuomenininkams, jaunajai profesionalų kartai – visiems

bendražygiams. Ypač – mūsų pagrindų pagrindui – lituanistinių mokyklų mokytojams.

Dėkoju šio forumo organizatoriams – Vytauto Didžiojo universitetui, visai jo šviesuomenei. Jūsų mokslinis indėlis, savanoriška veikla, pastangos telkti užsienyje pasklidusias lituanistines mokyklas, tarptautines bendruomenines ir akademines pajėgas jungia bei sustiprina mus visus, padeda bendrauti, ieškoti sprendimų įgyvendinant nacionalinę švietimo strategiją.

Forumuose priimtų dokumentų nuostatos Lietuvoje įgyvendinamos jungtinėmis dviejų institucijų – Užsienio reikalų ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijų – pajėgomis. Dėkoju visiems, besidarbuojantiems ministerijose siekiant konkrečių, apčiuopiamų rezultatų, stiprinantiems lietuvių kalbos prestižą, lituanistinį švietimą bei lituanistines mokyklas už Lietuvos ribų. Analizuodami Globalios Lietuvos departamento paskelbtas ataskaitas matome, kiek daug ir kokių įvairių veiklų vykdoma ir kaip gausiai jos finansuojamos. Dėkoju departamento darbuotojams už atvirą ir operatyvią komunikaciją, analitines išvalgas ir profesionalumą, norą ieškoti racionalių, aktualių sprendimų, konstruktyviai ir kūrybingai bendradarbiauti.

Jau penktieji metai būdama šio renginio, o ir viso lituanistinio ugdymo užsienyje globėja, jaučiu pareigą ir atsakomybę gilintis į srities aktualijas, girdėti, kokiais rūpesčiais ir lūkesčiais įvairiose bendruomenėse gyvenama, ir iš visuomeninio intereso atstovavimo pozicijų analizuoti, kiek realiai bendromis pastangomis pažengta nuo pirmojo forumo iki dabar, įgyvendinant iškeltus tikslus ir bendrus sumanymus.

Vienas didžiausių mūsų rūpesčių – **į lituanistines mokyklas užsienyje iki 2030 m. pritraukti bent 20 procentų užsienyje gyvenančių vaikų**. Siekti tikslo turime strategiškai matydami visų 150 tūkstančių vaikų, gyvenančių ne Lietuvoje, poreikius ir į juos orientuodamiesi. Džiugu pažymėti, kad Lietuvos valstybė ir pasaulio lietuvių bendruomenė susitelkė, nuosekliai tobulėjame, Vyriausybė finansavo galybę įvairios apimties ir krypties projektų, bet pagrįstai kyla klausimas: ar buvusi Vyriausybė tinkamai parinko veiklos įrankius, metodus ir metodikas? Ar matė poreikį koordinuoti ministerijų veiksmus? Ar vykdomoji valdžia veikė racionaliai ir strategiškai kryptingai? Kiek tikslingai ir efektyviai buvo investuotas kiekvienas biudžeto euras, skirtas lituanistikai?

Lyg ir turėtume pasidžiaugti Užsienio reikalų ministerijos įdirbiu. Buvo sukurta gausybė viešų pranešimų, pasiekusių milijonines auditorijas, skatinusių įsilieti į lituanistinį švietimą. Bet ar šios pastangos buvo pastiprintos būtinu paramos paketu. Pavyzdžiui, ar buvo lygiagrečiai investuojama į lituanistinių mokyklų tinklo plėtrą, į smagias virtualias lituanistinio e. pasaulio priemones, per keletą minučių sudominančias ir įtraukiančias XXI a. vaiką į lituanistinio švietimo ir mokyklų tinklo orbitą? Ar buvo parengtos priemonės, prikaustančios šiuolaikinio paauglio dėmesį ir neišvengiamai žingsnis po žingsnio įtraukiančios jį į originalų, unikalų, patrauklų lituanistinį e. pasaulį? Ar tokiam etapui buvo ruošiamasi, ar projektais buvo stiprinama mokyklų veiklos kokybė, kad, pagavusi tėvų ir vaikų dėmesį, lituanistinė mokykla galėtų atliepti jų teisėtus lūkesčius – suteikti kokybišką ugdymo turinį, pažangą skatinančią mokymo aplinką ir motyvuojančią tobulintis vertinimo sistemą?

Pradėkime nuo klausimo: ar buvo adekvačiai investuojama į lituanistinių mokyklų tinklo stiprinimą ir plėtrą vykdant plataus masto viešinimo kampanijas? Ar šios kampanijos pasiekė tikslą? Ar jos galėjo jį pasiekti?

Per pastaruosius metus stebėjome augantį iš valstybės biudžeto finansuojamų mokyklų skaičių. Tačiau sunku patikėti vykdomosios valdžios sprendimų racionalumu, matant keistoką buvusios Vyriausybės lituanistinių mokyklų rėmimo algoritmą, niekaip nekoreliuojantį su strateginiais tikslais. Sunku pavadinti rėmimu mechanizmą, kai, augant besikreipiančių dėl finansavimo lituanistinių mokyklų skaičiui, adekvačiai nebuvo didinama finansavimo apimtis. 2023 m. 88-oms mokykloms buvo paskirstyta 1 mln. 602 tūkst. eurų. 2024 m. 90-iai mokyklų, t. y. prisijungus tik 2 naujoms mokykloms, buvo paskirstyta 1 699 000 eurų, t. y. net 97 tūkstančiais eurų daugiau. Bet 2025 m., prisijungus naujoms 34 mokykloms, 124 lituanistinėms mokykloms buvo paskirstyta beveik ta pati 1 699 650 eurų suma. Realus 124 mokyklų finansavimas, dar 34 mokykloms atitikus reikalavimus, stipriai sumažėjo dėl taikomų finansavimo lubų. Jei 2026 m. visos 260 lituanistinių mokyklų atitiktų Vyriausybės keliamus reikalavimus ir kreiptųsi dėl finansavimo, išlikus esamoms finansavimo luboms, reali Valstybės parama sumažėtų dar ženkliau, dvigubai. Kaip toks sąmoningai mažinantis ir ribojantis realią paramą lituanistinėms mokykloms finansavimas koreliuoja su strateginiais tikslais 2030 metais išauginti lituanistinių mokyklų mokinių skaičių nuo 5 iki 20 procentų, man vadybiniu požiūriu sunku suprasti. Turbūt kiekvienas sutiksime, kad, darant milžiniškas strategines investicijas į viešinimo kampanijas,

nefinansuoti lituanistinių mokyklų stiprinimo ir jų tinklo plėtros yra adekvatumo, ekonominės logikos stokojanti, neefektyvi praktika, kuri, tikiuosi, bus nutraukta ir dirbant jau naujai Vyriausybei bus pakeista į racionalų procesų valdymą.

Labai **džiaugiamės kiekviena naujai užgimusia lituanistine mokykla** – juk tai lituanistikos ambasadoriai, salelės, įsiliesiančios į visos lietuviybės gaublį. **Kokių priemonių turime imtis, kad kiekvienoje šalyje, kur telkiasi didesnės ar mažesnės lietuvių bendruomenės, veiktų ir lituanistinė mokykla?** Juk mokykla, kaip bendruomenės ne tik telkiantis, bet ir auginantis centras, yra būtina sąlyga lietuviybei išlikti ir stiprėti. Tad dar vienas prašymas: **šiame forume skirkime laiko rasti sprendimus, kuriuos pritaikius galėtume tikėtis lituanistinių mokyklų gausėjimo.**

Kaip Jūs atsakytumėte į klausimą, kodėl po stiprių viešinimo kampanijų vaikai ir jų tėvai vis dėlto neišgirsta kvietimo įsitraukti į lituanistinį pasaulį? O jei ir išgirsta, kodėl neatsiliepia palankiai apie testavimo standartus, skaitmenines mokymo priemones, sukurtas pagal Lituanistinio švietimo integruotą programą? Gal pasigendama tikslinės ir į tikslinę auditoriją orientuotos, o ne tik grynai normatyvinės, sisteminės prieigos? Gal trūksta tinkamos, tam tikrai specifinei auditorijai skirtos mokymosi medžiagos? **Paklauskime ir kito – gal priežastis yra siunčiamų žinučių turinys, kuriame atsispindi tik Lietuvos realijų aidai? Gal mūsų komunikacija vienašalė ir joje nėra to, ką užsienyje gyvenantiems vaikams, jų tėvams aktualu ir svarbu girdėti?** Gal nutiko tai, kad mes pranešimo turinį konstruojame tik remdamiesi savo matymu ir supratimu, nepakankamai įvertinę, koks pranešimas sudomintų ir įtrauktų vaikus ir šeimas, gyvenančius visai kitokioje kultūroje? Gal tiesiog dar nėra tos kokybės, kuri kur nors užsienyje tenkintų ir motyvuotų šeimas, tėvus ir vaikus, kartu nerti į nuostabų lietuvių kalbos, istorijos ir kultūros lobyną, ir mūsų pareiga tą kokybę sukurti? Turime ne tik kuo geriau įsiklausyti į užsienyje gyvenančių lietuvių poreikius, suprasti jų požiūrį. Pripažinkime, pagaliau, kad mūsų ekspertinis žinojimas, kuriuo esame linkę remtis, nebūtinai atliepia realų gyvenimą – tą daugialypę lietuvių diasporos įvairovę. **Remkimės mūsų išeivija, jei norime būti išgirsti įvairiuose kontinentuose.** Remkimės pedagogine, metodine diasporos patirtimi ir istorine išmintimi, kad lituanistinės mokyklos taptų patrauklesnės. Remkimės jaunaisiais profesionalais, pažangiomis šiuolaikinėmis visuomenės idėjomis, pažangiaisiais technologijų sprendimais, kad lietuviškų mokyklų plėtra taptų gyvybingesnė.

Gal atsakingų ministerijų, organizacijų darbuotojai galėtų pasiūlyti, o bendruomenės aptarti diversifikuotą lituanistinių mokyklų finansavimo modelį, nes mažos, tik besisteigiančios mokyklėlės ir didelės, ilgametės tradicijas turinčios lituanistinės mokyklos yra skirtingose organizacijų vystymosi stadijose ir turi skirtingus finansinius poreikius, todėl reikalinga specifinė, būtent joms skirta finansavimo prieiga taikant racionaliai valdomą kompleksinių investicinių priemonių paketą, leidžianti valstybei efektyviai pasiekti iškeltus strateginius ir taktinius tikslus? Besisteigiančioms mokyklėlėms būtina tikslinė startinė parama, galbūt net dotacijos **iniciatyvinėms grupėms, norinčioms atidaryti pirmąją lietuvišką mokyklą regione**, kuriame iki tol lituanistinio švietimo židinio nėra nebūta? Nors turime atsisakyti brangiai kainuojančio investavimo į orą, triukšmingos, bet tuščios retorikos ir pereiti prie tikslinio finansavimo, kuris duoda konkretų pokytį ir leidžia pasiekti konkrečius rezultatus, kartu sakau ir tai, kad turime kuo pasidžiaugti. Kai išgirdau apie naujos lituanistinės mokyklos atidarymą Naujojoje Zelandijoje, kitame pasaulio krašte, pagalvojau – kokie stiprūs mes esame, kokią galingą vidinį užtaisą turime. Nesvarbu, kaip toli, nesvarbu, kaip intensyviai globalizacijos procesai keičia tūkstantmetes istorijas, tautų likimus, – mes telkiamės ir kuriame pasaulio įvairovę. Dėl to didžiuojusi jus, dėkoju jums, sveikinu jus. Jūs verti pagiriamųjų žodžių, nes Jūsų dėka auga ir stiprėja mūsų Lietuva. Kaip ji, pavyzdžiui, stiprėja jau 75-ąjį veiklos jubiliejų Jungtinėse Amerikos Valstijose švenčiančios Niujorko Maironio lituanistinės mokyklos, kurią iš širdies šia proga sveikiname, dėka.

Lietuvių kalba, apipinta įvairiais epitetais, pagiriamaisiais žodžiais, turi tapti ir moderni. Dėl galimybės jos mokytis iš tinkamai parengtų ir lengvai prieinamų mokymo priemonių visiems to norintiems – vaikams, suaugusiems. Jos mokėjimo lygmens nustatymo kokybė neturėtų kelti abejonių ir būti miglota. Kalbos prestižas kyla ne tik iš jos istorijos, bet ir iš jos mokymosi sąlygų, iš galimybės gauti pripažintus, vertingus jos mokėjimo sertifikatus. Susitelkime stiprindami mūsų kalbos tarptautiškumą – tai klausimas, kurio niekas be mūsų neišspręs. Lietuvių kalbos prestižo didinimas – visų mūsų užduotis. Kalbėkime, diskutuokime, dar kartą nuodugniai ir išmintingai, atsakingai apie tai, ar Lietuvoje padarėme viską, kad padėtume lietuviybės ambasadoriams – lituanistinėms mokykloms.

Ir pabaigai. Didžiausią padėką skiriu lituanistiniuose forumuose gyvybinį audinį kuriančiai aktyviai pasaulio lietuvių bendruomenės daliai, Kazickų šeimos fondui,

rėmėjams, asociacijoms, organizacijoms. Tai šerdžiai įvairiose šalyse, aktyviai kuriančiai ir nuosekliai dirbančiai bendruomenėse ir 260-yje lituanistinių mokyklų, tam 1 000-iui gyvų mokytojų širdžių, kasdien plakančių šiuolaikinės Lietuvos kultūros ir istorijos ritmu. Steigdami, puoselėdami lituanistines mokyklas pasaulyje, jūs mokote jaunus žmones būti tvirtais ir oriais savitumo, kultūrinės, tautinės tapatybės sergėtojais. Neištirti, neišnykti takiojoje kultūroje, siūlančioje panirti į vartojimo malonumus, gebėti išlikti savimi, tapti atsakingais savitos, unikalios tapatybės gyvenimo kūrėjais. Dėkoju už visas lituanistinio gyvenimo pamokas, kurias jūs įvairiomis formomis dovanojate savo mokiniams ir mums.

Būkite sveiki, stiprūs ir laimingi. Įdomios konferencijos ir sėkmės ateities darbuose!

Tvirti žmonės, asmenybės, turinčios stuburą, yra tvirtas Lietuvos gerovės garantas.

Prezidento komunikacijos grupė

Informacija atnaujinta 2025.03.16 13:40